

Недобою С.Ю.

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад

"Європейський університет"

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-432-3-21>

ФУНКЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Важливість економічної безпеки у реконструкції економіки після війни є ключовою передумовою для стабільного зростання України та побудови надійного фундаменту для подальшого розвитку. Економічна безпека виступає основою для підтримання контролю над стратегічними галузями, захисту ресурсів та фінансових інтересів держави, а також для забезпечення стійкості до потенційних кризових факторів.

В науковій літературі сформовано та запропоновано різні підходи до розуміння сутності та змістовної характеристики поняття «економічна безпека». В цілому під економічною безпекою розуміють захищеність технологічного, виробничого, кадрового, науково-технічного потенціалу від прямих (активних) або непрямих (пасивних) економічних загроз. Водночас стан захищеності інтересів від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх фінансових загроз, найбільш ефективних способів використання ресурсів, виражений у позитивних значеннях фінансово-економічних показників діяльності, що лежить в основі стабільного розвитку у короткостроковому та довгостроковому періоді [1].

Загалом, можна зазначити, що наукові праці більшості дослідників здебільшого стосуються вивчення економічної безпеки як стану захищеності економіки (зокрема національної) від зовнішніх та внутрішніх загроз задля подальшого її розвитку. Це вимагає створення достатніх та сприятливих умов для забезпечення сталого розвитку економіки, розробки комплексу заходів підвищення ступеня економічної безпеки країни задля нівелювання або скорочення негативних впливів внутрішніх та зовнішніх чинників [3].

Серед основних функцій економічної безпеки у реконструкції економіки у повоєнний період можемо виділити захисну, регуляторну, інноваційну, попереджувальну, соціальну, стабілізаційну, інвестиційну та функцію відновлення інфраструктури.

Захисна функція полягає у здатності здійснювати захист державної системи економіки від різних видів загроз, ризиків, викликів. Реалізація функції захисту прямо пов'язана з розвитком ресурсів та економічного потенціалу країни, їх ефективним використанням. Ця функція економічної безпеки держави спрямована на забезпечення контролю над стратегічними ресурсами і критичними секторами, які можуть стати об'єктами зовнішнього тиску чи внутрішніх кризових явищ. Контроль над енергетикою, транспортом, оборонною промисловістю та фінансами є необхідним для уникнення зовнішніх і внутрішніх ризиків [4]. Держава має гарантувати захищеність цих ресурсів і створювати механізми їхнього збереження та відновлення.

Регуляторна функція передбачає забезпечення економічної безпеки шляхом впровадження регуляторних норм та вимог для нейтралізації можливих негативних ризиків впливу. Нормативно-правове регулювання створює основи для прозорості та стабільної діяльності бізнесу і відновлення інвестиційного клімату [5]. Чітка законодавча база сприяє зменшенню корупційних ризиків, підвищенню прозорості та захисту прав власності. Важливо, щоб держава мала систему моніторингу економічних загроз і своєчасно реагувала на них за допомогою адаптації законодавчих і регуляторних заходів.

Інноваційна функція полягає у впровадженні нетрадиційних рішень держави щодо інновацій, технологій та економічних процесів, які спрямовані на пришвидшення темпів економічного росту, забезпечення сталого зростання. Результати дії цієї функції мають опосередкований прояв в економіці, як правило виражені у підвищенні ефективності інших функцій безпеки.

Попереджувальна функція економічної безпеки зосереджується на прогнозуванні появи потенційних кризових станів та ситуацій під час ведення економічної діяльності та підготовки

економічної системи до їх протистояння. Це передбачає економічні, соціальні, організаційні, технічні заходи, результат яких передбачає посилення функції оборони та безпеки.

Соціальна функція системи економічної безпеки держави полягає в повному задоволенні інтересів, потреб та вимог різних членів суспільства, повного їх узгодження. Реалізація соціальної функції забезпечує підвищення рівня якості життя та гарантує захист прав та свобод громадян [2].

Стабілізаційна функція забезпечує підтримання економічної стійкості під час різких змін, які зазвичай супроводжують післявоєнний період. Включає управління інфляцією, стабілізацію національної валюти та заходи для запобігання відтоку капіталу. Мета стабілізаційної функції – створення фінансових і економічних умов, які дозволять підтримати соціальну стабільність та сприятимуть зниженню економічних ризиків. У післявоєнних умовах може бути доцільним введення контролю над цінами на базові товари та надання субсидій для вразливих верств населення.

Інвестиційна функція, а саме залучення та захист інвестицій, є також важливою для післявоєнної економіки. Ця функція економічної безпеки сприяє створенню умов для залучення іноземного капіталу, а також стимулює внутрішні інвестиції через податкові пільги, підтримку бізнесу і страхування ризиків [7]. Під час відновлення важливим є створення прозорого і передбачуваного середовища для інвесторів, яке гарантуватиме захист їхніх прав та інтересів. Держава повинна забезпечити інвестиційні механізми, що знизять ризики для іноземних і національних інвесторів, стимулюючи економічне зростання і зайнятість.

Функція відновлення інфраструктури. Реконструкція економіки неможлива без відновлення ключової інфраструктури: транспортної, енергетичної, комунікаційної та соціальної. Функція економічної безпеки в цьому аспекті передбачає не лише відбудову пошкоджених об'єктів, а й їхню модернізацію для підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки [6]. Цей процес потребує значних капіталовкладень та ефективного управління, тому важливим є

надання фінансових ресурсів, технологій та планування для сталого розвитку інфраструктури. Відновлення інфраструктури є також основою для покращення умов життя населення, що впливає на соціально-економічну стабільність.

Функції економічної безпеки відіграють важливу роль у відновленні економіки після війни, створюючи надійні умови для стабільного розвитку та зростання. Комплексний підхід до реалізації цих функцій дозволить державі не лише відновити економіку, але й створити основу для фінансової стабільності та довгострокового економічного зростання.

Література:

1. Гаркуша В.О., Єршова Н.Ю. Теоретично-методичні засади формування економічної безпеки підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 27 (1). С. 106–112.
2. Гбур З.В. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 111–115.
3. Денисенко М.П., Бреус С.В. Характеристика поняття «економічна безпека» як категорії. *Теорія і практика діяльності підприємств*. 2017. С. 131–146.
4. Іванов С.В. Економічна стабільність і безпека в умовах кризи. Академвидав, 2018.
5. Колесник О. Економічна безпека у відновленні інфраструктури. *Журнал економічних досліджень*. 2022. № 3.
6. Сидоров М.А. Стратегічні пріоритети для забезпечення економічної безпеки у післявоєнний період. Видавництво ХНЕУ, 2023.
7. Харрисон Дж. Теорія економічної безпеки: основні принципи. Макмілан, 2021.